

Oponentský posudek bakalářské práce Liyn Gao

Partikule z hlediska akvizice češtiny jako cizího jazyka

Hodnocení práce podle Kritérií pro posuzování bakalářských prací, zpracovaných v ÚČJTK (https://ubs.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/92/2022/02/Posuzovani_zaverecnych_praci.pdf)

Předložená bakalářská práce se zaměřuje na osvojování partikulí v rámci studia češtiny jako cizího jazyka. Teoretická část se věnuje lingvistickému popisu partikulí, praktická část je pak zaměřena na analýzu výskytu partikulí ve vybraných učebnicích a na dotazníkový výzkum zaměřený na osvojování partikulí studenty češtiny jako cizího jazyka.

1. Koncepce práce (A)

V teoretické části autorka nejprve shrnuje obecné pojednání o zpracování partikulí v češtině, poté se věnuje detailní analýze výskytu partikulí ve vybraných učebnicích (úroveň A1-B2) a jejich využití ve výuce, předkládá použitá cvičení a důkladně je analyzuje. Partikule uvedené v učebnicích jsou porovnány se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky (SEER) z hlediska jednotlivých úrovní a s frekvenčním seznamem vytvořeným A. Adamovičovou (2018) na základě Pražského mluveného korpusu. Následuje vyhodnocení dotazníkového šetření mezi studenty odpovídajících jazykových úrovní.

V práci jsou jasně formulovány výzkumné otázky a přehledně jsou předkládány, komentovány a interpretovány cesty k jejich dosažení. Pouze část věnovaná analýze učebnic a jednotlivých cvičení je zbytečně podrobná a rozsáhlá, např. cvičení uváděné na str. 37 by mohlo být stručněji popsáno, jak je tomu na následující straně. Teoretická část je dobře provázána s částí praktickou. Závěry odpovídají koncepci a provedenému výzkumu.

2. Metodologie a zpracování dat (A)

Autorčin výzkum je dobře promyšlen, v praktické části vychází ze dvou zdrojů: manuální analýzy tří souborů vybraných aktuálních učebnic češtiny jako cizího jazyka a dotazníkového šetření mezi studenty zaměřeného na osvojování partikulí.

Část analýzy učebnic je velmi podrobná a musela být velmi pracná. Jsou zde uvedeny a analyzovány typy cvičení a jednotlivé soubory partikulí jsou porovnávány s normou, která je představována SEER, a s frekvencí v autentických promluvách, představených pomocí frekvenčního seznamu vytvořeného A. Adamovičovou na základě PMK. Už tato část by byla pro bakalářskou práci dostatečná, je ale doplněna ještě kvalitně provedeným dotazníkovým šetřením poměrně rozsáhlého vzorku 40 studentů, z nichž u poloviny je mateřský jazyk neslovanský a u druhé poloviny slovanský. Obě části jsou interpretovány a jejich výsledky jsou diskutovány.

Při srovnávání partikulí vyskytujících se v učebnicích je uváděno na str. 39 *Všechny tyto partikule nalezneme na seznamu prvních nejfrekventovanějších 120 tvarů partikulí dle PMK*. Tento fakt by stál za rozvedení, např. srovnáním frekvenčního pořadí. Pouhá shoda s frekvenčním seznamem o vhodnosti výběru partikulí nic nevyovídá.

Otázka č. 6 v dotazníku je dle mého názoru formulována příliš složitě a do jisté míry i sugestivně (str. 66): *Měli jste někdy pocit, že nedostatečná znalost partikulí v teoretické a praktické rovině brání Vašemu přirozenému mluvenému projevu?*

3. Práce s odbornou literaturou (B)

Práce vychází z relevantní odborné literatury, která je správně uváděna, citována a propojována s praktickou částí. Použitá literatura je pro zpracovávané téma dostatečná, nicméně v práci chybí aktuální literatura věnovaná partikulím z jiných úhlů, které jsou více zaměřeny na současné užívání částic¹. Tato opomenutí pak vedou k unáhleným tvrzením, např. na str. 3 o tom, že *partikule je dlouho opomíjený slovní druh* (citován Čermák 2008); na str. 9: *Je zřejmé, že v jejich přístupu ještě není vytríbena hranice slovního druhu, což pravděpodobně souvisí s tím, že příklady nečerpali z autenticky doložených dat.*

Nesprávná je rovněž interpretace seznamu z Mluvnice současné češtiny uváděná na str. 13: *Tento seznam svědčí o tom, že se některé partikule (prý, jen, také) objevují téměř exkluzivně v psaném projevu.* Uváděný seznam se soustředí na převažující podobu některých partikulí v psané a mluvené češtině a nevypovídá o jejich frekvencích jako takových. Všechny uváděné částice jsou v mluveném jazyce frekventované i vzhledem k tomu, že současné mluvené korpusy zachycují všechny nářeční oblasti.

4. Formální úroveň práce (A)

Práce má všechny potřebné formální náležitosti, obsahuje vhodný citační aparát a typografické zpracování je na odpovídající úrovni. Popisy a grafy tabulek jsou uváděny přehledně až na převzatou tabulku na str. 83, u níž chybí popis sloupců a vysvětlení.

Chtěla bych vyzdvihnout vysokou jazykovou úroveň práce. Autorčiny formulace jsou jasné, koherentní a odpovídají odbornému stylu. Překlepy se vyskytují ojediněle (např. str. 12 *ORTOFEN*, str. 55 *prost0ě*, str. 74 nadbytečná mezera). Naprosto marginální jsou pravopisné chyby (např. na str. 3 *Za zmínku stojí též Austin a Searle, již přinesli teorii řečových aktů — jež přinesli*) a také stylistické nepřesnosti nejsou časté (např. str. 7 *do té doby neproběhl ještě relevantní výzkum — ještě neproběhl*; str. *zkušenosti s tím jsou na různých institucích jiné — odlišné*; str. 71 *Partikule dělají problém s verbálním vyjadřováním více neslovanským studentům. — Partikule představují větší problém při verbálním vyjadřování pro neslovanské studenty.*)

¹ K danému tématu bych doporučila zejména: ANDERSEN, Gisle, 2021. Teorie relevance a nově vznikající diskurzní částice. ČMF, 103, č. 2, s. 167–182. Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/23366591.2021.2.1>

FRIED, Mirjam, 2010. Ke zrodu české modální částice jestli z pohledu gramatikalizační teorie. In: Teorija dijahronijske lingvistike i proučavanje slovenskih jezika = Theory of Diachronic Linguistics and the Study of Slavic Languages / Beograd, Inst. za srpski jazyk SANU, s. 223–238.

STARÝ KOŘÁNOVÁ, Ilona, 2017. Příklonky a vazaly infinitivu. Online. SALI, Special Issue, s. 109–120.

ŠINDLEROVÁ, Jana; ŠTĚPÁNKOVÁ, Barbora, 2021: Between adverbs and particles: A corpus study of selected intensifiers. Journal of Linguistics 72, 445–453.

Otázky k obhajobě:

- 1) Pokud se v učebnici poprvé objeví partikule jako součást frazému, má být podle Vašeho názoru vysvětlen její význam samostatně?
- 2) Považujete za důležité, aby ve výkladu byly studenti seznámeni s daným výrazem a jeho slovnědruhovým zařazením, tedy aby věděli, že se jedná o partikuli, nebo by stačil překladový ekvivalent, jiný ekvivalent v češtině, vysvětlení funkce?

5. Celkové hodnocení

Předložená bakalářská práce svým rozsahem i způsobem zpracování překračuje požadavky kladené na práci tohoto typu, proto ji doporučuji k obhajobě. Vysoce hodnotím složení vzorku studentů pro dotazníkové šetření a následnou poučenou interpretaci jazykových jevů zapříčiněných rodným jazykem studentů. Takto důkladně a všestranně nebylo toto téma dosud zpracováno. I když mám k práci některé připomínky, považuji ji jako celek za zdařilou a její výsledky za užitečné pro pedagogickou i výzkumnou praxi. Navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze, 4. června 2024

PhDr. Marie Kopřivová, Ph.D.